

Bilag 1.B

Høringsvar til indstilling om inklusionspolitikken

Børne- og Ungdomsforvaltningen
buf@buf.kk.dk

Høringssvar vedr. inklusionspolitik

Der tages i dette høringssvar udgangspunkt i inklusionspolitikken primære målsætninger:

- 1. Åbne og udviklingsorienterede miljøer*
- 2. Faglig, social og personlig udvikling for alle*
- 3. Fleksibel ressourcetildeling*
- 4. Tidlig og forebyggende indsats*
- 5. Helhedstænkning og brobygning*
- 6. Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces*

1. Åbne og udviklingsorienterede miljøer

Åbne og udviklingsorienterede miljøer er rammer, hvor der i de fysiske rammer er plads til at modsvare et barn eller en lille gruppe af børns behov for at være i "eget rum" og for at kunne reflektere og fordybe sig. Børnegruppernes størrelse har afgørende betydning for indsatsen. Jo flere børn i grupperne jo mere vanskeligt vil det være at skabe rum for en inkluderende indsats. Derfor er det af afgørende betydning, at der ikke sker flere merindskrivninger i daginstitutionerne.

Samtidig har det afgørende betydning for indsatsen, at antallet af pædagogiske medarbejdere kan matche opgavens omfang.

Forudsætningen for at barnets eller børnegruppens behov tilgodeses, stiller store krav til visiteringen og til en evt. revisitering. Kravene omhandler både en organisering af en hurtig og kvalitativ visitering, herunder vigtigheden af at de pædagogiske medarbejdere der er omkring barnet og/eller børnegruppen og deres forældre, inddrages i vurderingen af barnets situation.

For at fastholde personalet i disse "åbne og udviklingsorienterede miljøer" er det altså vigtigt at personalet får lov til at fastholde definitionsmagt, metodefrihed og autonomien i det pædagogiske arbejde. Fortolkningsretten skal ligge hos de professionelle i det pædagogiske praksisfelt.

Forældresamarbejdet har afgørende betydning. Det har også afgørende betydning, at forældre og pædagogiske medarbejdere har samme

oplevelse og opfattelse af, hvad en inkluderende indsats betyder. Der stilles derfor krav til politikere og forvaltning om at være tydelige i formuleringen - skriftligt som mundtligt - omkring indsatsen og reelt inddrage praksisfeltet i udmøntningen.

2. Faglig, social og personlig udvikling for alle

Forudsætningen for at kunne forblive ligeværdige medlemmer af et fællesskab er, at barnet og den unge har andre børn og unge at "spejle sig i". Først her vil der være det rette grundlag til stede for at kunne indgå i relationer. Legens betydning for barnets personlige og sociale udvikling er ikke eksisterende i forslaget til inklusionspolitik på trods af, at legen har afgørende betydning for barnets udvikling.

I forhold til den faglige udvikling af personalet, så er det vigtigt, at der tildeles ressourcer til uddannelse af HELE personalegruppen. Der findes eksempler på, at en institution er blevet tildelt 15 timers efteruddannelse og kun til pædagogerne. Dette er uacceptabelt og vi vil insistere på, at der tildeles ressourcer til at efteruddanne hele personalegruppen, således at eksempelvis medhjælpere ikke bliver ekskluderet fra efteruddannelsen.

3. Fleksibel ressourcefordeling

Det fremgår i den indledende sætning, at ressourcerne skal tildeles fleksibelt (side 3 af 4, nederst). Endnu et eksempel på en meget uklar formulering. Forudsætningen for at yde en inkluderende indsats kræver viden om hvilke og hvor mange ressourcer, der følger med opgaven. Samtidig nytter det ikke, at ressourcer tildeles for en ganske kort periode uden reel mulighed for at kunne spore en reel effekt af indsatsen.

Helt grundlæggende viser de projekter der allerede er etableret, at en inkluderende indsats forudsætter flere midler end de sædvanlige pladspriser kan modsvare. Der er ingen tvivl om, at en inkluderende indsats er bedre, men hvis den skal fungere ordentligt, er den ikke billigere end den nuværende indsats. Det kan tværtimod konstateres at en inkluderende indsats der fungerer (eksempelvis gruppeinklusion) er dyrere.

Løsningen af opgaven, som det fremgår af oplægget (side 3 af 4 nederst), forudsætter tiden til at forberede, udvikle og vidensdele med kolleger, forældre og andre faggrupper. Dette er en afgørende forudsætning for, at det kan gavne en inkluderende indsats.

København har en mangfoldighed af dagtilbud. Tilbud som målrettet kan modsvare de alment fungerende børn og børn med særlige behov. Den inkluderende indsats må aldrig være på bekostning af denne mangfoldighed af dagtilbud. Når mangfoldighed af dagtilbud mindskes vil risikoen for, at børn vil opleve eksklusion være større, frem for oplevelsen af inklusion. "Fællesskabet" skal give mulighed for individuel bevægelighed og social mobilitet.

4. Tidlig og forebyggende indsats

En tidlig og forebyggende indsats for at hjælpe i tide, stiller store krav, som nævnt tidligere, til visitationen og inddragelse af praksisfeltet både i

forhold til visitation og revisitation.

Det fremgår af forslag til politik (side 4 af 4, 2. afsnit) *"...at det gavner flest børn og unge at blive i fællesskabet i deres vante miljøer, frem for at blive udskilt til specialområdet, idet alle har et ønske om at være "normale".*" Ved alene at have fokus på, hvad der gavner de fleste børn og unge, vil der altid være risiko for en eksklusion frem for inklusion, da fokus flyttes fra det enkelte barn og den unge og hvilket tilbud der matcher barnet bedst.

5. Helhedstænkning og brobygning

Der formuleres et ønske om helhed og sammenhæng i opgaveløsningen og de professionelle skal samarbejde på tværs af traditionelle kulturer for også at udvikle et fælles fagligt sprog om de enkelte børn – dette er en rigtig god hensigt. Det har bare afgørende betydning, at der etableres en bevidsthed omkring de kulturelle barrierer der altid vil forekomme i et tværfagligt samarbejde. Kulturelle barrierer som forudsætter iværksættelse af flere forløb for etablering af samarbejdet. Forløb der tager tid.

På nuværende tidspunkt er der etableret nogle formelle organer der mødes på tværs institutioner, lokalområder og forvaltningsmæssige ressortområder inden for egen forvaltning og på tværs af forvaltning. Men de nuværende erfaringer fra praksis viser tydeligt, at der er langt imellem beslutning og iværksættelse af tværfaglige organer og så en daglig praksis for at kunne udføre opgaver på tværs af arbejdsområderne. Dette kræver langt større indsats, end der hidtil er set, både i forhold til det tidsmæssige aspekt og i forhold til den økonomiske ressource til opgaven.

Pædagogisk arbejde i institutioner og tilbud handler både om værdier og mål og om arbejdsvilkår. Udfoldelsen af den pædagogiske faglighed er tæt forbundet med, hvor mange ressourcer politikkerne investerer i området. Kvaliteten af en relation er afhængig af den omverden og de rammer, relationen udspiller sig i. Kvalitet af arbejdet kræver kvalitet i arbejdet. Derfor er autonomi, myndighed, økonomi, normeringer, rammer, miljø, ledelse og uddannelse vigtige elementer i udførelsen af det pædagogiske arbejde.

6. Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces

Forudsætningen for en fælles forståelse og medejerskab, kræver helt grundlæggende at forvaltningernes ansvarlige for indsatsen reelt mener medejerskab. Som eksempel kan vi allerede nu konstatere, at der sker eksklusion af visse medarbejdergrupper i forbindelse med kurser, hvor der arbejdes med begrebet inklusion.

I en dynamisk og vedvarende proces forudsættes det, at de pædagogiske medarbejdere kontinuerligt får mulighed for kvalificeret supervision.

I forbindelse med indsatsen skal der sikres tiden til vidensoverdragelse.

Der bør iværksættes målrettet indsats omkring introduktion til og gennemførelse af observationer af mønstre mellem børn i en gruppe.

Det er vigtigt at opbygge faglige fællesskaber og netværk.

Forudsætningen for at dette kan udmøntes er tid og mere tid.

På vegne af personalegruppen i Stjerneskuddet

Kirsten Løth

Tillidsrepræsentant

Til Majbrit Møller
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Sagsnr.2009-10273

Høringssvar vedr. inklusionspolitik i Københavns Kommune 0-18 år.

Vi er en specialinstitution som modtager børn fra 0-7 år, med forskellige handicaps. Vi er en gammel institution (fra før forsorgens udlægning). Vi har gennem årene modtaget børn med stort set alle typer handicap.

Vi er en institution, hvor tværfagligt samarbejde og faglig udvikling altid har været i fokus.

Vi har nogle kommentarer og nogle spørgsmål til notatet om inklusionspolitik.

Målsætningen om inklusion kan vi kun være enige i, det er sådan vi arbejder i specialområdet i dag. Overordnet mener vi, at inklusionstanken er målet for al pædagogisk arbejde med børn, der har særlige behov. En af grundpillerne i vores faglige arbejde, er at ingen udvikler sig positivt uden tryk og trivsel.

For os har det altid været et succeskriterium at kunne sende børnene ud i almenområdet. Bl.a. arbejder vi hen mod at det enkelte barn skal føle sig som en ligeværdig del af fællesskabet, ligesom vi arbejder på at børnene lærer at knytte venskaber.

Vores bekymring går på:

1. Åbne og udviklingsorienterede miljøer:

Noget af det vigtigste for at skabe tryk for børn med opmærksomhedsforstyrrelser, er en høj grad af forudsigelighed, genkendelighed og struktur. Hvordan sikres et sådant miljø i en verden der lægger vægt på spontanitet og kreativitet?

Børn med specielle behov, har brug for helt særlige rammer for at kunne udvikle sig optimalt. Disse rammer er helt uforenelige med de rammer der i dag eksisterer i det almene område.

Hvordan vil man sikre disse særlige rammer for børnene med specielle behov?

Mange af de børn der tænkes på her, kan simpelthen ikke overskue at opholde sig i et miljø med mange mennesker. Vi har mange eksempler på børn der er blevet revisiteret fra almenområdet bl.a. p.g.a. ovenstående.

2. Faglig, social og personlig udvikling for alle.

Det er et velkendt faktum, at børn med udviklingsforstyrrelser har en anderledes læringsprofil end normale børn. Det betyder at spændvidden i personalets viden om læring skal være meget stor.

Hvor hurtigt tror KK at personalets viden om netop dette emne kan opkvalificeres, så det kommer på linje med den viden der hersker i specialmiljøet nu?

Lige gyldig hvilken kultur man færdes i, vil man altid søge fællesskab med ligesindede.

Hvordan forestiller KK sig at børn, der har speciel adfærd, tale, motorik og måske særpræget udseende, kan indgå i et ligeværdigt fællesskab med "normale"?

3. Fleksibel ressourcetildeling

Hvordan menes fleksible ressourcer? Følger ressourcerne barnet, eller tildeles de de enkelte institutioner?.

Hvem udarbejder ressourcetildelingsmodeller, og revideres de løbende?

4. Tidlig og forebyggende indsats.

Hvad er tidlig indsats?

Børn med gennemgribende udviklingsforstyrrelser vil, uanset hvilke tilsyneladende normale kompetencer de har indenfor visse områder, hele livet være præget af deres handicap. Dette gælder på trods af pædagogiske og terapeutiske tiltag. Disse kan lette tilværelsen for det enkelte barn, men ikke eliminere handicappet.

5. Helhedstænkning og brobygning.

Hvordan vil KK sikre at den viden vi indenfor specialområdet har tilegnet os, implementeres i fuld grad i normalområdet?

Ligeledes kan det bekymre os hvordan man, hvis specialviden skal opkvalificere almenområdet, til stadighed sikrer at der sker en faglig udvikling inden for *specialpædagogik*. Hvordan vil man sikre denne viden til stadighed opkvalificeres?

Fysioterapi i specialområdet er i dag integreret i børnenes dagligdag. Bl.a. ved at fysioterapeuterne er ansat i institutionerne, og arbejder tæt sammen med pædagoger. Hvordan vil KK sikre at denne kultur ikke går tabt?

For andre faggrupper forholder det sig ligesådan. Hvordan helt konkret, sikres udvikling af det tværfaglige samarbejde? Både i det eksisterende specialmiljø, og i det almene område?

6. Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces

Opgradering af viden, uddannelse af personale og udvikling af det tværfaglige samarbejde vil det være tilgængeligt for alle medarbejdere, eller forestiller man sig det kun er for de få?

Hvordan skal alle kunne være aktive i udviklingsprocessen omkring inklusion?

Konklusion.

Det kan være svært at få reelt medejerskab til en politik der er besluttet ovenfra.

De bekymringer vi har skitseret i ovenstående, er vi sikre på vi deler med alle vore kolleger indenfor specialområdet. Den kultur vi har arbejdet for, gennem de sidste 20 – 30 år, er unik i verdenen. Vi modtager ofte besøg fra andre lande, fordi man gerne vil inspireres af os. Vi er bekymrede på vores ”børns” vegne. Vi giver dem mulighed for at udvikle sig til hele mennesker, og klare en hverdag med høj livskvalitet. Derfor frygter vi for at vore børn ender med at blive ekskluderet af samfundet. Vi ser dagligt eksempler på at der ikke er den rummelighed i dagens samfund, hvor man nemt kommer til at ”stikke ud”, hvis man er en smule skæv i forhold til det ”normale”. Derfor mener vi at den tolkning der ligger i hele inklusionstanken, om at alle: ”har et ønske om at være normale” bygger på formodninger der ikke er rigtige.

Hvorfor starte bredt med inklusion, i stedet for at starte med at inkludere de 7 – 18 årige børn der pt er ekskluderet til specialundervisning?

Personalet CP Specialbørnehaven, Wagnersvej

Jette Petersen
leder

Sanna Kjølbje
tillidsrepræsentant

Til Majbrit Møller
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Københavns Kommune
Sagsnr. 2009-10273

18. maj 2009

Bemærkninger til forslag til inklusionspolitik i Københavns Kommune 0 – 18 år

Forældrebestyrelsen i Specialbørnehaven Wagnersvej ser med interesse på forslaget til inklusionspolitik i Københavns Kommune. Som forældre til børn med forskellige handicaps, ønsker vi naturligvis, at vores børn inkluderes som ligeværdige parter i samfundet.

Vi har følgende bemærkninger til forslaget til inklusionspolitik:

- Inklusionspolitikken beskriver målsætningen om inklusion på et overordnet niveau. Vi efterlyser en beskrivelse af, hvordan Københavns Kommune mere konkret forestiller sig at udmønte politikken både organisatorisk og pædagogisk.
- Vi opfordrer kommunen til at involvere relevante organisationer, institutioner, fagfolk og forældre i den videre udmøntning af inklusionspolitikken, så vi sikrer de bedste tilbud til vores børn.
- Inklusionspolitikken må ikke være drevet af et ønske om at spare ressourcer på handicapområdet, tværtimod kan det i en omstillingsperiode være nødvendigt at tilføre ekstra ressourcer til området for at sikre den rigtige støtte til børn/unge.
- En fremtidig inklusionsindsats må ikke spilde den viden/kompetencer, der er opbygget i kommunens specialinstitutioner og bør søge at videreføre de faglige fællesskaber, der er en vigtig del af specialinstitutionernes tilbud.

Med venlig hilsen

Forældrebestyrelsen i Specialbørnehaven Wagnersvej

Rasmus Mauria
Niels Steffensen
Susanne Jensen
Pia Olesen
Peter Kjer
Dorte Christiansen

Høringssvar ang. Inklusionspolitik i Københavns kommune.

Fritidshjemmet Blommen, Blommestien 6, 2500 Valby,
vil hermed gerne afgive høringssvar i forbindelse med specialreformen under punktet
inklusionspolitik.

På Blommen ser vi ikke Københavns Kommunes udspil om en inklusionspolitik som en
løsning på problemerne hos børn og unge, som før blev henvist til socialpædagogiske
dagtilbud, men mere som en mulighed for at spare penge på et allerede økonomisk
trængt område.

Vi mener ikke at de almene institutioner, hverken fysisk eller psykisk, kan rumme de
børn, som tydeligt har brug for socialpædagogiske tilbud.

Tanken om, at børnene skal være en del af et normalt tilbud er pædagogisk forståelig,
dog ser vi ikke at mulighederne foreligger, som institutionerne og
personaleressourcerne ser ud i dag.

De pædagoger, der arbejder på specialinstitutioner, er specialiseret inden for disse
konkrete områder. Denne viden vil hurtigt gå tabt i det almene område, til skade både
for børnene og fagets faglighed.

Ligeledes ser vi det meget problematisk at acceptere en politik, der for os vil medføre
afskedigelser af de kollegaer, der arbejder på specialområdet. For hvis dette område
skæres ned, må det vel nødvendigvis medføre fyringer af personalet her.

Skal denne inklusion overhovedet være mulig at gennemføre, ser vi det som en stor
merudgift.

Det er vigtigt, at den faglige viden fra specialområdet følger børnene over i
almenområdet.

Derudover skal der ske en forbedring af det fysiske rum i institutionerne, der ikke er
indrettet til denne mangfoldighed.

Vi ser også, at vi vil få et stort arbejde og brug for hjælp til både de børn der kommer
fra specialområdet, men sandelig også til de børn, der i forvejen er på institutionerne,
da den sidste gruppe vil have brug for støtte til at udvise den større rummelighed det
kræver at inkludere disse børn. Ligeledes vil pædagogerne på normalområdet have
brug for en stor vidensdeling med specialpædagogerne.

M.v.h. Personalet på Fritidshjemmet Blommen, v. Annette Beck.

Hørings svar vedr. inklusionspolitik.

Fra Fritidshjemmet og Idrætsfritidsklubberne Spor-Et og Spor-To
Amsterdamvej 36
2300 København S

Fra Forældrebestyrelsen,
personalet og ledelsen

Den første kommentar vi ønsker at komme med, er at den proces, der har ledt til inklusionspolitikken, ikke har inddraget institutioner fra normalområdet.

Det er problematisk, da de er dem, der skal inkludere børnene. De har mange erfaringer, som de desværre ikke har haft mulighed for at komme til udtryk med.

Denne institution arbejder inkluderende med mange forskellige slags børn – og vi har stor succes. Men det kræver meget af personalet, de andre børn og forældrene. Vi har udviklingshæmmede (i basisgruppe), ADHD'er, autister, Tourette Syndrom, børn med psykosociale problemer og mange børn, der ligger på vippen hertil.

Formål:

Formål og mål er rigtige og gode, dog giver 3. prik anledning til, at vi undres over, hvad "fleksible inkluderende tilbud" på normalområdet er.

I normalområdet inkluderer vi ualmindelige mange børn – men det er indenfor det normale tilbud, (dog evt. støtte efter støtteansøgning – så kan vi få 4 timer pr. barn pr. uge!). Der er ikke andre typer tilbud. Eller tænker I på basisgrupper? Vi arbejder bestemt inkluderende med basisbørnene, men får en normering hertil, der er rimelig.

Åbne og udviklingsorienterede miljøer:

Det er godt at se, at det faktisk er barnets behov, der er udgangspunktet for tilbuddet. Dog spørger vi: Hvem bestemmer hvad barnets behov er? Vi mener, at det må være de pædagoger/lærere, der ser barnet hver dag (ud over forældrene naturligvis).

Faglig, social og personlig udvikling for alle:

Udgangspunktet er godt. Vi vil dog gøre opmærksom på, at et barn kun bliver et ligeværdigt medlem af et fællesskab, såfremt de andre børn vil være sammen med det. Vold, trusler og uhygiejniske børn accepteres ikke af normalgruppens børn. Forældrene er også meget uvillige til at tænke positivt inkluderende om børn, der truer deres eget barn eller er voldelig overfor det.

Fleksibel ressourcetildeling:

Det er håbløst at overhovedet overveje dette afsnit, når det intet er om den reelle økonomi. Ingen ved noget som helst og absolut intet er meldt ud. Derfor læser vi dette afsnit som:

- **I skal skabe langt højere kvalitet og**
- **have mange sværere børn og dermed forældresamarbejde end nu (for vi har jo mange specielle børn i forvejen)**

uden at I får flere penge på budgettet til at arbejde hermed.

F.eks. spørger vi: Er de børn, vi i forvejen har, som er svære at inkludere medregnet i den ressourcetildelingsmodel, der skal give os incitament til inklusion?

Vi tror ikke, at I forstår, at pædagoger altid arbejder inkluderende, men at det ikke er økonomien, der er drivkraften. Det er det sociale engagement, den enkelte pædagog har.

Men det er nødvendigt med penge til løn, fordi det kræver mange timer at inkludere de børn, der har det særligt svært: Til forældresamarbejde, til at håndtere de mange konflikter, til at hjælpe det enkelte barn med social forståelse, til at tage barnet fra og tale med det, til at nedskrive observationer og handleplaner o.s.v.

Det kræver også en del timer, at udvikle de tilbud, der både kan rumme almindelige børn og de børn, der har det svært. Desuden skal de også hele tiden kvalitetsudvikles.

Tidlig og forebyggende indsats:

Ja, vi arbejder forebyggende, og vi griber ind hurtigt. Vi gør i det hele taget et godt stykke arbejde indenfor de rammer og ressourcer, vi har. Ganske som der står i teksten.

Men: Skal vi have en endnu større procentdel af svære børn, så holder det ikke længere.

De **fysiske rammer** betyder meget for inklusionen, og de øvrige ressourcer har vi kommenteret på i ovenstående afsnit. Mange af disse børn har behov for at kunne trække sig tilbage til et roligt rum. Desuden har pædagogerne også brug for et roligt rum til at kunne snakke med et barn i. F.eks. har vi ikke det på institutionen. Jo flere børn der har det svært, jo flere rum skal der være. P.t. bruger vi kontor og personalerum – så bedes de, der benytter rummet, om at gå. Det er jo i forvejen ikke særlig holdbart.

Helhedstænkning og brobygning:

Vi kan absolut gå ind for tanker om, at professionelle skal arbejde sammen, og i at det drejer sig om kommunikation. Det samme med udvikling af læringsmiljøet, fælles indsatser osv. er tanker, vi kan stå ind for.

Desværre synes vi, at det er for uklart mht. hvilke betingelser og muligheder, der er for denne indsats. Der er ikke beskrevet noget udover nogen eksisterende tværfaglige grupper, der skal underbygges. Vi har f.eks. ikke lige umiddelbart kendskab til disse grupper. Hvilke tænkes der på?

Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces:

Vi er helt enige. Det er en langvarig proces. Dermed siger vi også, at det tager tid, både på den enkelte dag og i et fremtidsperspektiv.

Her hos os bakker lederen og afdelingslederne op om inklusion. Det er den måde vi arbejder på. Derfor er vi også klare over, at dette arbejde er tidskrævende i alle retninger. Både for ledelsen og medarbejderne.

Afsluttende bemærkninger:

Vi synes, at det er rigtigt at arbejde inkluderende.

Desværre er vi bange for, at der ikke bliver givet penge/tid til arbejdet. Hvis ikke tiden er der, vil inklusionen ikke lykkes.

Vi har fået at vide, at det er 10% af 900 mio. der skal kanaliseres over i normalområdet. Det er ca. 90 mio. til deling af alle distrikter og alle institutioner og skoler. Og så vidt vi har forstået, så er det inklusive kompetencecentre o.s.v.

Så kan vi hurtigt regne ud, hvad vi får af ekstra lønsum.

Desuden så er vi usikre på, hvor kompetencen går for, hvor nyudviklende vi må være? Er der børn, vi kan sige nej til, fordi vi er blevet gode på et specielt område? Må vi arbejde for at omdefinere en basisgruppe – og bliver det taget seriøst op af overordnede/konsulenter? Kan vi revisitere hurtigt? Er der pladser, når vi mener, der skal revisiteres?

Som der fremgår, så går vi ind for at arbejde inkluderende og dermed en inklusionspolitik.

Det er vilkårene for at kunne arbejde med inklusion, vi mener, der ikke er beskrevet. Derfor er vores positive indstilling præget af denne usikkerhed. Vi vil nemlig gerne vide, hvad vi siger ja til.

På Forældrebestyrelsen
Personalet og
Ledelsens vegne

Diana W^oR Jensen
leder

15. maj 2009

Høringssvar på inklusionspolitik i Københavns Kommune 0-18 år

Fritidshjemmet Rabalders arbejde med social inklusion:

Vi er et lille fritidshjem på Nørrebro, der i de sidste to år har brugt mange faglige og personlige kræfter på at implementere inklusionstanken i vores praksis og teori. Vi har gjort det, og gør det stadig hver dag, fordi vi tror på det stærke etiske menneskesyn, der ligger bag tankerne om social inklusion, og fordi arbejdet med inkluderende, åbne og udviklingsorienterede miljøer giver fantastisk god mening for vores pædagogiske arbejde og for børnenes udvikling og trivsel.

Vi vil gerne, med de erfaringer vi har gjort os gennem de sidste par år, kommentere på det politiske udspil om Social Inklusion og give vores mening til kende, idet vi opfatter udspillet som værende ekstremt ambitiøst og med store mangler. Den etik og værdi som Inklusionstanken indeholder, kan ingen vel være imod, men det ville være fejlagtigt at tro, at et sådant projekt kan søsættes uden tilførsel af de nødvendige ressourcer, mere viden, supervision og sparring eller tværfagligt samarbejde m.m.

På Fritidshjemmet Rabalder har vi 56 dejlige børn og ud af dem får vi pt. støttetimer til fem af børnene. Deres udfordringer er af forskellig karakter, men primært psykosociale og emotionelle vanskeligheder, samt opmærksomhedsforstyrrelser. Det er børn, der på mange måder, og af forskellige årsager, har svært ved at indgå i stabile og udviklingsorienterede fællesskaber, og således har en adfærd, der udfordrer de fleste fællesskaber. Alligevel finder vi det værdifuldt og udviklende for hele børnegruppen, og for vores pædagogiske arbejde, at repræsentere en mangfoldighed, der afspejler samfundet.

Vores pædagogik, grundlæggende værdier og principper bygger på et fælles værdi sæt og menneskesyn, der sætter solidaritet, social og kulturel diversitet samt differentierede fællesskaber i højsædet.

For vores børn betyder det, at alle skal have lige muligheder for at være forskellige, hvilket ikke kun kommer børn med særlige behov til gode, men hele børnegruppen og huset generelt. Desuden har alle børn, uanset behov, ret til deltagelse i fællesskaber, idet vi på Rabalder mener, at denne deltagelse er en forudsætning for udvikling og læring i en social og personlig kontekst.

Erfaringer i arbejdet med social inklusion:

Vores fritidshjem har som sagt igennem to år nu arbejdet meget målrettet og metodisk med begrebet social inklusion, specifikt i forhold til at inkludere børn

med særlige behov i vores almenramme. Vi vil, ud fra vores erfaringer, i det følgende beskrive hvilke opmærksomhedspunkter vi ser, i forhold til hvordan man vælger at gribe arbejdet med inklusion an i fremtiden:

Inklusionstanken er et livssyn, det er nogle grundværdier. Derfor er processen omkring arbejdet med inklusion, et forløb hvor man skal arbejde med kulturen i organisationen, måden hvorpå man tænker pædagogik, etik, fællesskaber. Dette er en proces der tager tid, alle skal være enige og koordinerede i måden at gribe arbejdet an, ellers modarbejder man selve grundværdierne i inklusionstanken; og det er børnene der i sidste ende bliver taberne. Hér kunne man med fordel tænke at en igangsættelse af processen *inden* man får børnene visiteret, ville give tid og rum til selve processen og til at tage ordentligt imod børnene.

Vi tror på at vi generelt som pædagoger har meget let ved at finde mening med inklusionstanken, men vi er fra systemets side skolet ind i, at pege på fejl og mangler, for enten at få udløst støttetimer, for at få Socialforvaltningens opmærksomhed eller hvis vi mener et barn bør diagnosticeres.

Vi har brugt rigtig mange mandetimer til arbejdet med processen. Det har vi kunnet prioritere fordi vi er et fritidshjem, der ikke har børn i vores lokaler om formiddagen. Vi kunne være bekymrede for hvordan man som vuggestue eller børnehave får tid til denne proces, når der ikke tilføres flere ressourcer end dem der i forvejen er afsat i Specialreformen?

For at lette processen omkring en sådan kulturforandring, som vi vil påstå at det kan være, er det alfa og omega at der fra systemets (PPR, Socialforvaltningen, Børne- og Unge forvaltningen og fra politisk hold) side bliver tænkt mere i ressourcer og muligheder frem for handicap og begrænsninger. Det er meget nedslående at arbejde med diverse metoder for at se barnets ressourcer og i næste øjeblik skulle lave en støtteansøgning hvor man beskriver alt det barnet ikke kan – det er **ikke** i tråd med inklusionstanken.

Ligeledes er det vigtigt at alt vores tid ikke skal gå på at søge støttetimer på de børn der har særlige behov. Det er nødvendigt at omtænke måden at tildele ressourcerne på, således at vi ikke skal kæmpe hvert kvartal / hvert halve år, for måske at få tildelt de støttetimer vi mener barnet har brug for. Dette er en meget stærk utryghed for forældrene (som ikke ved om deres barn kan få den nødvendige støtte i det næste halve år), det er en stressfaktor hos personalet (der bruger mange timer på at skrive disse ansøgninger og handleplaner og ikke ved

om der er mulighed for at arbejde med de udviklingsmål der er blevet sat for barnet). Det er ligeledes en stressfaktor i forhold til økonomien, da vi ikke har mulighed for at indregne støttetimerne i vores budget, da det kan svinge drastisk i tildelingen af timer, bare på månedsbasis. Vi tænker at der med fordel kunne skeles til særligt Århus og Ålborgs måde at kategorisere børnene på, således bliver både økonomi, visitation, vidensdeling og brobygning meget mere overskueligt.

Faglighed er et stærkt opmærksomhedspunkt i dette arbejde. Vi skal så at sige arbejde et sted midt imellem normal- og specialområdet, hvilket også betyder at der i en personalegruppe skal være specialpædagogisk viden tilstede. Enten kræver det at vi opgraderer vores faglighed (hvilket koster penge) eller at vi kan ansætte specialpædagoger (hvilket også koster penge). Ligeledes kræver det viden og erfaring i forhold til den type af familiearbejde og forældreinddragelse, der har et andet tilsnit, særligt i forhold til de børn der kommer fra socialt svære kår.

Flere pædagoger; flere kvalificerede hænder skal der til for at arbejde på den måde vi har valgt at gribe inklusion an på. Vi arbejder med små differentierede fællesskaber og aktivitetsfællesskaber på kryds og tværs af børnegruppen, og det kræver en normering der svarer til en børnehavenormering.

Personalet leverer en massiv indsats, hver dag. Det har vi valgt at honorere lønmæssigt, fordi det metodiske og ambitiøse stykke arbejde det kræver at arbejde med social inklusion, også kræver at pædagogerne bliver anerkendt på pengepungen. Arbejdet er hårdt, det er der ingen tvivl om – men det giver god mening.

Vi satte gang i processen omkring inklusion af børn med særlige behov fordi vi havde dem, fordi vi troede på grundværdierne og livssynet i inklusionstanken. Det er jo den bedste start en sådan proces kan få, men på et tidspunkt har vi virkelig savnet sparring og supervision. Dette arbejde kræver tværfaglig sparring og kontinuerlig kvalificeret supervision, ellers brænder vi ud og flygter.

Visitationen af børnene er også af afgørende karakter. Vores erfaring er at den gruppe børn man har, skal have nogenlunde ensartede problematikker, således at man videnskabsmæssigt har en realistisk mulighed for at gabe over dem, samt at lave pædagogiske projekter målrettet denne gruppe børn.

En særlig screening af hvilke institutioner der kan rumme hvilke typer børn, bør også finde sted. Denne vurdering bør gøres på baggrund af personalets kompetencer (og udviklingsmuligheder), institutionens fysiske rammer, institutionens økonomi ift. kurser og videreuddannelse, i det lange løb.

Fritidshjemmet Rabalder
Rådmandsgade 28
2200 København N
Tlf.: 35832530
Mail: mail@rabalder.kk.dk
Web: www.rabalder.kk.dk

Vi har i forvejen en stor del børn i normalområdet, som vi mener, er mere egnet i specialområdet allerede nu. Det er vigtigt at det ikke er disse gråzonebørn der bliver taberne i dette spil, så derfor er det ekstremt vigtigt at man i samarbejde med institutionen vurderer hvor mange og hvilke børn der skal udsluses til de enkelte institutioner.

Der er ingen tvivl om at hvis initiativet omkring social inklusion er funderet i en besparelse, så er der blevet taget grueligt fejl. Denne proces og dette arbejde kræver derimod mange flere ressourcer.

Med Venlig Hilsen

Nanna Hilton
Pædagog
Fritidshjemmet Rabalder

Trine Skaanderup
Souschef
Fritidshjemmet Rabalder

Børne- og Ungdomsforvaltningen Kbh. 15-05- 09.
Sekretariatet
Rådhuset
1599 København V

Hørings svar vedrørende inklusionspolitik i Københavns Kommune.

I afsnittet "Formålet" beskrives det så flot at almenområdet skal kunne inkludere alle børn og unge. Vi ser forslaget som endnu en tung opgave, der bliver pålagt almenområdet og mener, at forslaget reelt er en skjult besparelse.

Vi har altid kunnet inkludere børn med lettere handicap og specielle behov. Dog er den nye udvikling, hvor almenområdet skal inkludere børn med meget svære diagnoser, noget vi på det kraftigste vil advare imod. Det er ikke alle børn, der kan rummes i almenområdet. Det er vores erfaring, at både det barn der skal inkluderes og resten af børnegruppen bliver tabere i en given situation. Forældre til barnet får ikke den behandling og ekspertise de har krav på, en behandling de ville have fået på et behandlingssted eller i en specialinstitution.

Kommentarer til de seks omdrejningspunkter:

1. Åbne og udviklingsorienterede miljøer

Vi er enige i indholdet. Men vi mener det er af afgørende betydning for de børn der har en svær diagnose, at de bliver inden for specialområdet, hvor der findes den fornødne kompetence og ressource.

2. Faglig, social og personlig udvikling for alle

Det nævnes her at "de inkluderende tiltag altid skal tage udgangspunkt i den enkeltes trivsel og muligheder". Dette bør også gælde når barnet visiteres. Det er vigtigt at børn og unge bliver visiteret ud fra de rigtige behov og ikke blot fordi de SKAL inkluderes på almenområdet.

Visiteringen bør styrkes og opgraderes!

3. Fleksibel ressource tildeling

Det er positivt at der bliver tilført ressourcer til det enkelte barn. Dog er det svært ud fra teksten at se hvilke ressourcer der er tale om. Vi mener at det er vigtigt at den enkelte institution selv kan bestemme hvor mange børn den kan inkludere. En institution, der er beliggende i et socialt belastet område, har ikke mulighed for at inkludere så mange børn, som en institution i et område med overskud og ressource stærke familier.

4. Tiltag og forebyggende indsats

Vi kan ikke være uenige i indholdet, da det er en del af vores pædagogiske arbejde. I skriver at inklusion skal gennemføres " inden for skolernes og institutionernes egne rammer og ressourcer."

Men det kan ikke gennemføres uden ekstra tildeling af ressourcer i form af ekstra personale og videreuddannelse, som det beskrives i punkt 3.

Hvis man i forbindelse med udviklingen af det inkluderende miljø i skole og institutioner ikke hele tiden er opmærksom på det "normale barn," er vi bange for, at dette bliver tabt og flyttet væk fra folkeskolen og det kommunale pasningstilbud..

5. Helhedstænkning og brobygning

Hvordan er samarbejdet mellem de forskellige forvaltninger tænkt ind ? For hvis det ikke bare skal være flotte ord, skal der være handling på. Hvordan kan samarbejdet mellem de forskellige faggrupper optimeres, så alle, tænker alle ind i arbejdet omkring "det hele barn"?

For at "fælles planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af aktiviteter og læringsmiljøer" skal blive en succes, skal det foregå på et ligeværdigt plan mellem de forskellige faggrupper, derfor er det nødvendigt med efteruddannelse og øget personaletildeling .

6. Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces

Det er som beskrevet en forudsætning, at personale og især lederen er en aktiv del af processen og for at nye tiltag skal blive modtaget positivt, er det vigtigt, at det inkluderende personale bliver hørt så tidligt som muligt.

Vi mener, at for at kunne gennemføre inklusion så det bliver en succes for alle involverede, skal der tilføres ekstra ressourcer og videreuddannelse.

Venlig hilsen
Fritidshjemmet Remisevænget
Remisevej 23
2300 Kbh S

Til Projektleder

Jens Henrik Horslund

Projektleder, Støtte, Rådgivning og Sundhed / Forandringsprogrammet

Børne- & Ungdomsforvaltningen.

Københavns Kommune

Høringssvar fra Fritidshjemmet Nord i forbindelse med Specialreformen i Københavns Kommune

Bygningsmæssige forhold:

Bygningsmæssige forhold der vil få indflydelse på kvaliteten, herunder børns, forældrenes samt personalets oplevelse af kvaliteten af den inkluderende indsats for det enkelte barn og dennes familie.

Med udgangspunkt i Fritidshjemmet Nord, som er et selvstændigt fritidshjem fysisk beliggende i samme bygning som indskolingsklasserne, 12 stk. 0- 3 klasse vil visse børn som indgår i målgruppen for specialreformen risikerer at få en negativ dagligdag og en forringet mulighed for at profitere af en styrket indsats.

Fritidshjemmets beliggenhed gør, at der er rigtig mange mennesker, børn, forældre samt ansatte der bevæger sig rundt i bygningen hver dag!

Lokaleindretningen det umuligt at finde rum, hvor man kan få ro eller mulighed for at opholde sig i stilhed eller med en væsentlig grad af ro over længere tid.

Desuden har vi en åben legeplads, hvor der er fri adgang til og fra området i gennem 6 ind og udgange.

Derfor bør forvaltningen via distrikterne kortlægge hver enkelt institution i forhold til hvordan disse bedst muligt kan sikre kvalitet for det enkelte specialbarn set med et bygningsmæssigt /indretningsmæssigt perspektiv. Altså, hvilken institution lever op til det enkelte gråzone-barns behov.

Personalemæssige konsekvenser:

I forhold til det lokale arbejdsmiljø har vi en vis skepsis, for hvor går grænsen for hvor mange børn med særlige behov en institution kan rumme?

Man bør ligeledes have fokus på de ansattes arbejdsmiljø med udgangspunkt i reformen. Nuvel, så kan vi læse at der vil ske en opkvalificering og efteruddannelse af nøglemedarbejdere på institutionen, men da hele personalegruppen vil blive påvirket af reformen vil det være på sin plads at der i specialreformen på forhånd afsættes midler til ekstern supervision af personalegrupperne på institutionerne.

Dog virker det noget useriøst at man visse steder kun efteruddanner pædagogerne og særligt grelt er det at der kun er afsat 15 timer til efteruddannelse for at løse opgaven med særlige børn. Det er slet ikke nok, hvis specialreformen og den inkluderende indsats skal have en faglig kvalitet som man kan være tilfreds med og man ønsker at Københavns Kommune skal være en attraktiv arbejdsplads for det pædagogiske personale og man fortsat ønsker at fastholde og tiltrække arbejdskraft til kommunen.

Man bør ligeledes huske på, at det personale der i dag arbejder på normalinstitutioner har valgt dette fagområde, fordi det er indenfor deres faglige interesseområde. Med specialreformen ligger implicit at personalet i større omfang en tidligere kendt, skal forholde sig til specialpædagogik og specialbørn. Altså et fagområde, som ikke i samme grad har kendetegnet normalområdet før. Dette kan få konsekvenser for både fastholdelse og rekruttering af personale på institutionerne.

Desuden bør man sikre, at den enkelte institution ikke får tildelt eksempelvis 10 børn med 10 forskellige diagnoser / støttebehov og dermed 10 forskellige særlige fagområder som personalet skal uddannes i.

Lønmæssige forhold; desuden bør der naturligvis automatisk ske en lønmæssig anerkendelse overfor kommunes ansatte for at løse endnu en faglig udfordring og opgave i udviklingen af de Københavnske daginstitutioner. Måske den største udfordring til dags dato.

Tildeling af støttetimer:

Den nuværende metode til tildeling af støttetimer børn kraftigt genovervejes. I dag søges og genansøges flere gange årligt på det enkelte barn. I stedet bør man erkende at børn med støttebehov ikke bare bliver bedrer fra det ene halve år til det andet. Mange af de tildelte støttetimer bliver i dag brugt til dokumentation, ansøgninger og genansøgninger, hvilket er en kvalitetsforringelse for det enkelte barn. Støttetimer bør kun skulle søges en gang årligt samt en årlig dokumentation samt

genansøgning. Der bør udvises en fortrolighed overfor de ansattes faglige kvalifikationer og en tro på, at når institutionen vurderer at der er behov for støtte - så er der et sådant behov med de timer som der søges om på det pågældende barn.

Ligeledes kan den nuværende model med halvårlige ansøgninger og genansøgninger muligvis i en vis udstrækning have en negativ effekt, i det der kan foreligge en risiko for at støtteansøgningerne bliver formuleret mere negativt end hvad nødvendigt er idet man lokalt på institutionerne forsat vurderer at det er nødvendigt med tildeling af støtte timer til et barn, som måske i andres øjne ikke er støttekrævende nok set i sammenhæng med de samlede kommunale ressourcer i Københavns Kommune. Støttetimer skal følge barnet fra førstegangsbevillingen og til barnet slutter på fritidshjem og naturligvis fortsætte i klubregi hvis det skønnes nødvendigt af personalet på fritidshjem og klub. Dette vil give et stabilt og grundlæggende fundament for at sikre et solidt og fagligt ansvarligt pædagogisk stykke arbejde med de støttekrævende børn igennem hele deres institutions liv i kommunen.

Desuden bør man spørge sig selv om følgende: Hvad batter 10 timers støtte om ugen for et barn med støttebehov? Vi har flere gange oplevet at 5 timer er normen for støtte og 10 timer i ekstraordinære tilfælde – svære problemstillinger. 10 timer svarer til 2 timer ml. 13 og 15 i undervisningsuger med skolegang. Hertil kommer så ferieperioder, hvor barnet kan være i fritidshjem hele dagen, men stadigvæk med samme støtte time grundlag.

Vi finder det ikke rimeligt, hverken overfor barnet, forældrene eller personalet, at man ikke tildele de ressourcer som nu engang er nødvendige for at sikre en god opvækst, hvor støttebehovet anerkendes til fulde ud fra de faktuelle kendsgerninger for det enkelte barn.

Slutteligt undre vi os meget over, at børn der i børnehaven har fået tildelt støtte ikke kan overføre disse timer til fritidshjem. Det undre os hvad den faglige argumentation for dette måtte være – særligt set i sammenhæng med debatten om overgange.

Kvalitetsforringelser for de normale børn:

Man bliver også nødt til at se på, hvad dette betyder for de normale børn. På Fritidshjemmet Nord, som er beliggende i et velfungerende område på Østerbro har vi allerede hørt de første nervøse spørgsmål om, hvad specialreformen vil betyde for de normale børn dvs. børn uden diagnoser.

Vi er enige i, at det er ganske sundt for andre børn at være sammen med og opleve den mangfoldighed som de særlige børn bidrager med, men det kræver også at der følger støttetimer med så alle får gavn af hinanden. Men man må også udvise et fagligt ansvar og sætte nogen grænser for, hvornår man ikke skal inkluderes i normalinstitutionerne og erkende at visse special børn set over et livsforløb ikke vil få nogen særlig gavn af, at have været placeret i en normal daginstitution, hvor der ikke er en specialist viden, som f.eks. special daginstitutionerne har i dag. En risiko kan være, at de velfungerende forældre samler deres børn på specifikke institutioner eller vælger privat pasning, hvilket underminerer specialreformens grundlag.

Det vil være en god idé at udarbejde en informationsskrivelse til alle forældre i Københavns Kommune, hvor specialreformens indhold, formål, konsekvenser m.m. præsenteres og forklares kort og overskueligt for alle parter.

Definitions afklaring:

Vi har svært ved at gennemskue, hvilke børn man taler om under definitionen "grå zone børn" og opfordre til, at man benytter sig af de faglige termer indenfor faget, eksempelvis ADHD, Tourettes syndrom osv. Så hvad menes der helt konkret med Gråzone børn?

Med venlig hilsen

Ledelse, Personale samt Forældrebestyrelsen på

Fritidshjemmet Nord

Sionsgade 7

2100 København Ø

For ledelsen, Leder, Gerda Mickelsen:

For Personalet, Tillidsrepræsentant, Thomas Enghausen:

For Forældrebestyrelsen, Formand, Pia Andersen:

Bilag:

Som bilag har vi vedhæftet følgende skrivelse fra LFS, Landsforeningen for Socialpædagoger som vi tilslutter os fuldt ud.

Høringssvaret er tematiseret med udgangspunkt i omdrejningspunkterne for den foreslåede politik.

1. Åbne og udviklingsorienterede miljøer

- fokus på børn og unges aktive deltagelse i hverdagslivets fællesskaber.

2. Faglig, social og personlig udvikling for alle

- fokus på den enkeltes kompetencer, ressourcer og læring.

3. Fleksibel ressourcetildeling

- fokus på at øge fællesskabets mulighed for at imødekomme det enkelte barns behov.

4. Tidlig og forebyggende indsats

- fokus på at øge den tidlige og forebyggende indsats således at flere hjælpes i tide.

5. Helhedstænkning og brobygning

- fokus på det tværfaglige samarbejde for at de særlige behov imødekommes

6. Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces

- fokus på at være inkluderende skal udvikles med høj grad af deltagelse, fælles forståelse og medejerskab.

1. Åbne og udviklingsorienterede miljøer

- fokus på børn og unges aktive deltagelse i hverdagslivets fællesskaber.

- *Åbne og udviklingsorienterede miljøer er rammer hvor der i de fysiske rammer er plads til at modsvare at et barn eller en lille gruppe af børns behov for at være i " eget rum " for at kunne reflektere og fordybe sig.*
- *Børnegruppernes størrelse har afgørende betydning som forudsætning for indsatsen. Jo flere børn i grupperne jo mere vanskeligt vil det være at skabe rum for en inkluderende indsats. Samtidig har det afgørende betydning for indsatsen, at antallet af pædagogiske medarbejdere kan matche opgavens omfang.*

- *Det fremgår af forslag til politik (side 3 af 4, 1. afsnit): Det enkelte barn skal have et tilbud der svarer til barnets behov. Forudsætningen for at barnets eller børnegruppens behov tilgodeses, stiller store krav til visiteringen og til en evt. revisiteringen. Kravene omhandler både en organisering af en hurtig og kvalitativ visitering, herunder vigtigheden af at de pædagogiske medarbejdere der er omkring barnet og/eller børnegruppen og deres forældre, inddrages i vurderingen af barnets situation.*
- *Åbne og udviklingsorienterede miljøer forudsætter at synet på barnet ses som - forskellighed er en ressource frem for en begrænsning.*
- *Fokus på dét barnet kan, - frem for mangelsynet hvor fokus er på dét barnet ikke kan.*
- *Vigtigt at der kontinuerligt inddrages erfaringer fra praksisfeltet.*
- *Vigtigt at fastholde definitionsret, metodefrihed og autonomien i det pædagogiske arbejde. Fortolkningsretten skal ligge hos de fagprofessionelle i det pædagogiske praksisfelt.*
- *Det beskrives i indstillingen til Børne- og Ungeudvalget, at målgruppen især er børn med problemer i forhold til adfærd, kontakt og trivsel (AKT-børn)- Forudsætningen for at kunne drage omsorg for denne målgruppe, er at de rette betingelser er til stede og der er etableret en fælles forståelse for indsatsen, som nævnt tidligere – synet på barnet - de fysiske rammer - ressourcer – inddragelse af alle praksisfeltet.*
- *Forældresamarbejdet har afgørende betydning. Det har også afgørende betydning, at forældre og pædagogiske medarbejdere har samme oplevelse og opfattelse af – hvad betyder en inkluderende indsats? – har vi en fælles forståelse for indholdet og omfanget af indsatsen? – som forvaltning. Stiller krav til politikere og forvaltning om at være tydelige i formuleringen - skriftligt som mundtligt – omkring indsatsen og reelt inddrage praksisfeltet i udmøntningen.*

2. Faglig, social og personlig udvikling for alle - fokus på den enkeltes kompetencer, ressourcer og læring.

- *Forudsætningen for at kunne forblive ligeværdige medlemmer af et fællesskab er at barnet og den unge har andre børn og unge at kunne "spejle sig i" - identificere sig med andre børn. Forst her vil der være det rette grundlag til stede for at kunne indgå i relationer.*
- *Børn og unge har brug for venskaber – hvor de "spejler sig".*

- Fokus skal holdes på barnets/den unges virkelige liv i "nutiden", - og skal tage udgangspunkt i det hele menneske og dets potentialer og behov
- Fokus bør være på barnets/ den unges evne til mestring af eget liv
- Menneskets egenaktivitet er fundament for menneskets udvikling og væren
- Legens betydning for barnets personlige og sociale udvikling er ikke eksisterende i forslag til politik for den inkluderende indsats – desuagtet hvilken afgørende betydning legen har.
- Menneskesynet er ud fra perspektivet at; forskellighed er en ressource. Social inklusion og rummelighed betyder, at man (forsøger) bekæmper udstøelsesmekanismer frem for de udstødte individer. Altså konstruerer en ny humanistisk og dermed socialt funderet tilgang til inklusionsbegrebet, som afspejler praksis.
- Inklusion er ikke synonym for en "ny normalisering"

3. Fleksibel ressourcetildeling - fokus på at øge fællesskabets mulighed for at imødekomme det enkelte barns behov.

- En fleksibel tildeling af ressourcer er som at "købe katten i sækken"
- Det fremgår i den indledende sætning at ressourcerne skal tildeles fleksibel (side 3 af 4, nederst) Endnu et eksempel på en meget uklar formulering. Forudsætningen for at yde en inkluderende indsats kræver viden om hvilke og hvor mange ressourcer der følger med opgaven. Samtidig hermed nytter det ikke at ressourcer tildeles for en ganske kort periode, uden reel mulighed for at kunne spore en reel effekt af indsatsen.
- Helt grundlæggende viser de projekter der allerede er etableret, at en inkluderende indsats forudsætter flere midler end de sædvanlige pladspriser kan modsvare. Derfor kan det konstateres at en inkluderende indsats ikke er billigere men dyrere.
- Kreativiteten i opgaveløsningen, som det fremgår af oplægget (side 3 af 4 nederst) forudsætter tiden til at forberede, udvikle og videndele med kolleger, forældre og andre faggrupper, som forudsætning for at det kan gavne en inkluderende indsats.
- København har en mangfoldighed af dagtilbud. Tilbud som målrettet kan modsvare de almen fungerende børn og børn med særlige behov. Den inkluderende indsats må aldrig være på bekostning af denne mangfoldighed af dagtilbud. Når mangfoldighed af dagtilbud mindskes vil risikoen for at børn vil opleve eksklusion være større, frem for oplevelsen af inklusion.

- *“Fællesskabet” skal give mulighed for individuel bevægelighed og social mobilitet*

4. Tidlig og forebyggende indsats - fokus på at øge den tidlige og forebyggende indsats således at flere hjælpes i tide.

- *En tidlig og forebyggende indsats for at hjælpe i tide, stiller store krav, som nævnt tidligere, til visitationen og inddragelse af praksisfeltet både i forhold til visitation og revisitation.*
- *Det fremgår af forslag til politik (side 4 af 4, 2. afsnit) at det gavner flest børn og unge at blive i fællesskabet i deres vante miljøer, frem for at blive udskilt til specialområdet, idet alle har et ønske om at være “normale”. Ved alene at have fokus på hvad der gavner de fleste børn og unge, vil der altid være risiko for en eksklusion frem for inklusion, da fokus flyttes fra det enkelte barn og den unge og hvilket tilbud der matcher barnet bedst*

5. Helhedstænkning og brobygning - fokus på det tværfaglige samarbejde for at de særlige behov imødekommes

- *Der formuleres et ønske om helhed og sammenhæng i opgaveløsningen og de professionelle skal samarbejde på tværs af traditionelle kulturer for også at udvikle et fælles fagligt sprog om de enkelte børn – dette er en rigtig god hensigt. Det har bare afgørende betydning, at der etableres en bevidsthed omkring de kulturelle barrierer der altid vil forekomme i et tværfagligt samarbejde. Kulturelle barrierer som forudsætter iværksættelse af flere forløb for etablering af samarbejdet. Forløb der tager tid.*
- *På nuværende tidspunkt vil der være etableret nogle formelle organer der mødes på tværs institutioner, lokalområder og forvaltningsmæssige ressortområder inden for egen forvaltning og på tværs af forvaltning. Men de nuværende erfaringer fra praksis, viser tydeligt at der er langt fra beslutning og iværksættelse af tværfaglige organer og så en daglig praksis for at kunne udføre opgaver på tværs af arbejdsområderne. Dette kræver langt større indsats end der hidtil er set både i tiden hertil og den økonomiske ressource til opgaven.*
- *Pædagogisk arbejde i institutioner og tilbud handler både om værdier og mål og om arbejdsvilkår. Udfoldelsen af den pædagogiske faglighed er tæt forbundet med, hvor mange ressourcer politikerne investerer i området. Kvaliteten af en relation er afhængig af den*

omverden og de rammer, relationen udspiller sig i. Kvalitet af arbejdet kræver kvalitet i arbejdet. Derfor er autonomi, myndighed, økonomi, normeringer, rammer, miljø, ledelse og uddannelse vigtige elementer i udførelsen af det pædagogiske arbejde.

- *Fokus på det professionelle pædagogiske råderum, autonomi, metodefrihed og flertydighed*
- *Der er mange veje til den gode pædagogiske relation*
- *Fokus på at det unikke individ og den faglige autonomi er hinandens gensidige forudsætninger*

6. Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces - fokus på at være inkluderende skal udvikles med høj grad af deltagelse, fælles forståelse og medejerskab.

- *Forudsætningen for en fælles forståelse og medejerskab, kræver helt grundlæggende at forvaltningernes ansvarlige for indsatsen mener reelt medejerskab. Som eksempel kan vi allerede nu konstatere, at der sker eksklusion af visse medarbejdergrupper i forbindelse med kurser hvor der arbejdes med begrebet inklusion.*
- *I en dynamisk og vedvarende proces forudsættes at de pædagogiske medarbejdere kontinuerligt får mulighed for kvalificeret supervision.*
- *I forbindelse med indsatsen skal der sikres tiden til vidensoverdragelse.*
- *Der bør iværksættes målrettet indsats omkring introduktion til og gennemførelse af observationer af mønstre mellem børn i en gruppe.*
- *Det er vigtigt at opbygge faglige fællesskaber, netværk o.s.v.. Forudsætningen for at dette kan udmontes er tid og mere tid.*

Hørings svar vedr. inklusionspolitik

Kære politikere

Efter at have læst jeres forslag om en inklusionspolitik er det os magtpåliggende at give vores praksiserfaring med inklusion videre til jer, som har det i tankerne.

Selve inklusionstanken er god i sig selv, og vi har i høj grad arbejdet med det i mange år i forvejen. Vi har allerede mange børn med særlige behov med og uden diagnoser, og oplever at få stadig flere og flere.

Men det er langt fra problemfrit, og vi ved ikke, om I er vidende om, hvor mange specialbørn vi allerede inkluderer i vores dagligdag. Derfor foreslår vi, at I undersøger dette grundigt, før I sætter specialreformen i gang. Og at I, i højere grad end nu, indsamler praksisviden fra institutionerne omkring inklusion. Vi har den erfaring, at mange af specialbørnene, både de, som har fået tildelt støttetimer og de, som ikke har, søger hinanden, da de har svært ved at indgå i normale sociale fællesskaber, hvilket sjældent skaber nogle gode og udviklende relationer. hverken for disse børn eller de øvrige børn. Så hvis man skal opnå en succesfuld inklusion kræver det rigtig mange voksenressourcer og viden omkring disse børn. Hertil kommer, at vi ofte har stået i den situation, at vi har manglet konkret viden omkring disse specialbørn, herunder deres specifikke diagnoser. I mange tilfælde går der rigtig lang tid (2-3år), før et barn er udredt af PPR, og som pædagog må man prøve sig frem, ind til der foreligger en diagnose, som man kan indhente specifik viden omkring. Desuden udgør de såkaldte gråzonebørn en tiltagende del af den samlede børnegruppe. Vi har desuden ikke kompetence til og viden om, hvordan man udvikler tilbud til disse børn.

Endvidere har vi erfaring for, at det er et stort problem, at forældre til normalbørnene ofte klager over specialbørnenes voldelige eller aparte/atypiske adfærd. Her er vi allerede i et ganske ubehageligt pædagogisk dilemma: For i hvor høj grad må inklusionen af børn med særlige behov gå ud over de normale børns trivsel og udvikling? Denne problematik har I slet ikke taget højde for i jeres ellers flotte plan. Det vil vi indtrængende anbefale, at I gør, før I sætter reformen i gang. Ellers forudser vi, at vi vil løbe ind i massive problemer.

Vi kan i forslaget ikke se, hvilke tanker der er gjort i forhold til børn, der er inkluderet i normalinstitutionerne, hvor det viser sig ikke at kunne bære. Hvilke handlemuligheder er der? Hvor kan de få et andet tilbud? Nogle af disse børn er i stand til at splitte en hel institution ad.

Det fremgår ikke tydeligt, hvilken type børn, der er tale om. Det er svært at tage stilling til forslaget uden at vide, om det handler om børn med diagnoser og andre typer lidelser/handicaps såvel fysiske som psykiske.

Vi mener, at vi for længst har nået grænsen for antallet af børn med særlige behov i vores institution. Det er svært at forestille sig at kunne rumme flere.

Som pædagoger tænker vi ikke, at det kan give incitament til inklusion at tilføre flere midler. Vi mener, at vi inkluderer alt det, vi kan, og at det kræver langt flere midler end vi får, hvis vi skal give de børn, vi allerede har, den bedst mulige opvækst og muligheder.

Venlig hilsen

Københavns Kommunes integrerede institution

Kongovej 26

2300 Kbh. S

Høringssvar vedr. den inkluderende indsats i Københavns Kommune.

Klub Rughave er en special institution, hvor særlige forhold gør sig gældende, således at den ikke kan sidestilles med andre fritidsinstitutioner.

Klubben er en institution for unge med Autisme/Asperger syndrom i alderen 13-18 år. Den fungerer som et dag og aften tilbud, med særlig tilrettelagte arrangementer, der tager udgangspunkt i medlemmernes interesser og udviklingspotentialer. Et af vores fokusområder er hjælp til selvhjælp, så medlemmerne lærer at begå sig i samfundet, og selv kan klare dagligdags ting som madlavning, indkøb m.m. Dette kræver dog meget træning igennem specielt tilrettelagte pædagogiske forløb.

Inklusionspolitikken er i vores øjne bekymrende fordi:

1). Inklusion/ Eksklusion.

For at barnet/ den unge kan være en del af et ligeværdigt fællesskab, skal det have andre børn og unge at kunne spejle sig i, og identificere sig med. Først her vil det rette grundlag være tilstede, for at kunne indgå i relationer.

Men unge med autisme/ ASF har svært ved at spejle sig i andre, og deres opmærksomhed er sjældent rettet mod omverdenen. Derfor er det ikke her deres primære læring vil foregå.

Alle børn har ret til at indgå i et fællesskab dagligt. I vores klub indgår medlemmerne i mange fællesskaber hver eneste dag. De indgår i strukturerede fællesskaber, der tager udgangspunkt i hvert enkelt medlems interesseområder, og det ville ikke styrke den unges udvikling optimalt, hvis de kun skulle have mulighed for social interaktion en gang dagligt.

Samtidig skal man være opmærksom på at ASF er et usynligt handicap, der gør at de unge virker velfungerende på overfladen, og derfor er omgivelserne tilbøjelige til *ikke*, at give de unge den særlige hjælp de har behov for. Mange unge med ASF kan også have ledsagende problemer som depressioner, tvangstanker m.m. hvilket yderligere fordrer at de bør gå på en special institution, hvor der kan blive taget hånd om dem.

Klub Rughave, Rughavevej 10, 2500 Valby.

2). Barnet vil kunne risikere at blive puttet i grupper, hvor der er mange forskellige diagnoser.

Det vil være svært at opfylde det enkelte barns behov, hvis der er mange forskellige diagnoser at tage stilling til. Det enkelte barn skal for at opnå dets optimale udvikling, have et tilbud der svarer til dets behov.

Klub Rughave har skabt en institution, der har stor viden om børn og unge med ASF syndrom, og derfor er hver eneste arbejdsdag særlig tilrettelagt dets medlemmer. Ydermere er hver aktivitet tilpasset hver enkelt medlem, der går i klubben.

Medlemmerne bliver igennem dette special tilbud rustet til at kunne klare sig på længere sigt. Det gør de igennem et struktureret miljø med en overskuelig hverdag.

I en almen institution vil de unge kunne risikere, at få en masse uoverskuelige opgaver de ikke kan håndtere, og hvor der ikke i samme omfang vil være ressourcer til, at tage hånd om deres potentialer. I så fald vil deres fremtidige udvikling være truet.

3). Ikke tilstrækkelig ekspertviden.

Børn og unge med særlige behov stiller krav til ekspertisen i personalegruppen. Derfor er det nødvendigt at alle medarbejdere har kendskab og erfaring indenfor området, og at de ligeledes er fagligt klædt på til opgaven i form af kurser og efteruddannelse.

Pædagoger i almen institutioner vil ikke i samme omfang få mulighed for, at skabe en ekspertviden på det niveau, som vi har i Klub Rughave.

4). Økonomien ikke følger med.

Projekter der arbejder med inklusion, viser at en inkluderende indsats forudsætter flere midler, end de sædvanlige pladspriser kan modsvare. Og derfor kan det konstateres at en inkluderende indsats ikke er billigere men dyrere.

Derudover er udfoldelsen af den pædagogiske faglighed tæt forbundet med, hvor mange ressourcer politikerne investerer i området. Kvaliteten af en relation er afhængig af den omverden og de rammer relationen udspiller sig i.

5). Fysiske rammer.

Børn og unge med særlige behov har brug for særlige rammer til at kunne udvikle sig. Derfor er det nødvendigt med mange kvadratmeter, så barnet/ den unge har mulighed for at indgå i relationer, når det kan klare det, og trække sig ud af dem, når det bliver for meget.

En stor del af de unge er lydsensitive, og har behov for rolige omgivelser, hvilket vi i Klub Rughave kan tilbyde, kontra store klubber og institutioner med mange unge, lidt plads og meget larm.

6). Psykisk arbejdsmiljø.

Personalegruppen i Klub Rughave er særlig uddannet og dermed rustet til at arbejde med unge med autisme og ASF syndrom. Det fordrer et godt arbejdsmiljø, da vi er klædt på til at håndtere situationer, der kan være forbundet med at arbejde med denne brugergruppes forskelligheder.

En almen personalegruppe vil ikke i samme omfang være forberedt på fx udadreagerende unge med autisme/ASF syndrom, og det vil måske kunne medføre usikkerhed og deraf følgende dårlig stemning i personalegruppen. Det kan oven i købet resultere i personaleflugt, hvilket der allerede er eksempler på ude på normalområdet.

Vi håber i vil tage dette høringssvar med i jeres betragtninger.

Med venlig hilsen

Fællesrepræsentant, Dødschef.